

Щурко Олена Михайлівна
Голик Микола Михайлович

Національна ідентичність як чинник формування міжнародного образу держави

УДК 32.323.1[316.34]
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2020-6.12>

Щурко Олена Михайлівна
кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри гуманітарних наук
Національної академії сухопутних
військ імені гетьмана
Петра Сагайдачного
вул. Героїв Майдану, 32,
Львів, Україна

Голик Микола Михайлович
кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри гуманітарних наук
Національної академії сухопутних
військ імені гетьмана
Петра Сагайдачного
вул. Героїв Майдану, 32,
Львів, Україна

Актуальність дослідження національної ідентичності як основного чинника міжнародного образу держави зумовлена сучасними суспільно-політичними реаліями. Демократичні політичні режими перебувають у стані перманентних криз, що зумовлені зростанням недовіри громадян до діяльності політичних інституцій та влади. Тому досягнення внутрішньополітичного консенсусу через конструювання елементів образу, кристалізація національної ідеї, оформлення ідентифікаційних базисних патернів на основі національної ідентичності та дієвої системи політичних комунікацій є нагальною потребою часу для досягнення консолідованості всередині суспільства. Національний дух, передбачення (національна ідея) та історична пам'ять становлять основу для формування колективної (національної) ідентичності, яка виступає середовищем для об'єднання окремих індивідуальних, локальних чи регіональних ідентичностей в один як рушія суспільних перетворень та прогресу. Роз'єднані суспільства без єдиного історично сформованого ідентифікаційного базису відчують дискомфорт із ментальним сприйняттям та поясненням минулого і проблеми з визначенням стратегічного напрямку майбутнього розвитку. У міжнародному середовищі спостерігається посилення елементів напруги в процесах забезпечення національних інтересів держав та ескалації конфліктних ситуацій у світовому політичному просторі. Вирішення проблеми потребує використання елементів дипломатії та усвідомлення необхідності запасу підтримки держави через побудову системи кризових репутаційних стратегій за допомогою іміджевих технологій та державного брендингу. Позитивний міжнародний образ може позначати державу на політичній карті як надійного потенційного партнера, підвищувати її авторитет чи підтримку у світовому середовищі.

Завданням статті було довести, що саме національна ідентичність виступає джерелом побудови смислів для громадян, на її основі вони ідентифікують себе з державою, а міжнародний образ держави, який вона транслює в міжнародне середовище, визначає її суб'єктність у здійсненні зовнішньої політики. Підкреслено, що в умовах віртуалізації світового політичного простору, новітніх інформаційно-комунікаційних технологій та вірулентності інформації, яку використовують держави в процесах конкурентної боротьби, відсутність ефективних іміджевих стратегій просування позитивного образу держави становить загрозу національній безпеці держави.

Ключові слова: національна ідентичність, історична пам'ять, колективна ідентичність, консолідація, міжнародний образ держави.

Вступ. В умовах сучасних глобалізаційних трансформацій образ держави стає вагомим елементом творення кризових репутаційних стратегій, які становлять основу виживання та адаптації до «мінливої, вислизаючої [2], віртуальної» реальності. Як явище, що передовсім міститься у свідомості та складається з багатьох пластів та рівнів, сприйняття яких зумовлене наявністю чи відсутністю певних чинників, цей феномен потребує міждисциплінарних наукових розвідок для створення дієвого, ефективного механізму позиціонування держави та забезпечення її національної безпеки в добу постмодерну. Образ держави стає вагомим елементом як внутрішньої політики (легітимація політичної влади), так й інструментом реалізації (чи підтримки) національного інтересу в міжнародному середовищі. Зважаючи на посилення глобалізаційних (мультикультурних і транскультурних) тенденцій, виникає проблема суб'єктності держави у світовому політичному просторі, яку, на нашу думку, можна подолати комплексно за умов налагодження внутрішньо-суспільного консенсусу та підвищення авторитету владних інституцій всередині комунікативного простору держави для

створення національної стратегії ведення активної іміджевої політики. Національна ідентичність як визначальний (ендогенний) чинник, інструмент та патерн побудови (конструювання) образу держави може стати основою гранд-нарративу для стратегічних комунікацій всередині країни та забезпечить ідентифікаційний базис, тобто репрезентацію і впізнаваність спільноти та держави в міжнародному середовищі.

Поняття національної ідентичності досліджували Е. Сміт, Б. Андерсон, Ф. Фукуяма, українські науковці Н. Ротар, Л. Климанська, Н. Хазратова, Н. Пелагеша, Л. Угрин. Комплексно вивчають питання національної ідеї, ідентичності, історичної пам'яті, ціннісні орієнтації українського суспільства як в історичному аспекті, так і на сучасному етапі К. Вольчук і Т. Кузьо. Загалом, слід зазначити, що поряд зі значною кількістю наукових розвідок концепт «національної ідентичності» залишається досить цікавим для досліджень у контексті сучасних геополітичних реалій, та особливої уваги потребує проблема творення єдиної (макрополітичної) соціетальної ідентичності в умовах виникнення новітніх гібридних загроз для національної

безпеки держави, які конструюються з використанням маніпулятивного (сугестивного) потенціалу сучасних технологій та гіпершвидкостей передачі масивів неконтрольованої (умовно) інформації з метою нівелювання позитивного образу в міжнародному політичному просторі. Саме такі деструктивні впливи є, на нашу думку, каталізатором сучасних конфліктів та джерелом глобальної загрози для світового світопорядку.

Мета та завдання. Мета статті полягає у ґрунтовному аналізі національної ідентичності, як динамічного феномену, стрижневого (смыслотворного) чинника та компонента образу держави.

Результати. Структура міжнародної системи – не лише «результат взаємодії великих держав, але й наслідок функціонування ідей, принципів, які поділяють еліти та громадяни; державні ідентичності та інтереси – їхні складники» [15, с. 385]. Для розуміння структури міжнародних відносин, яка значною мірою залежить від інформації та ідей, поняття ідентичності виявилось оптимальним, адже ідентичність фактично і є ідеєю. Її нематеріальна природа виступає ядром поняття міжнародного образу держави. Ідентичність держави – це уявлення про неї, її «самоконцепція», «Я-образ» як неоднозначно визначений набір атрибутів, внутрішньо суперечлива, контекстно-залежна дискурсивна конструкція, її основою є самоусвідомлення нації, усвідомлення значущості архетипів та цінностей, що містяться в історичній пам'яті нації.

Національна ідентичність – це загальноприйняте уявлення громадян про свою країну, її народ і відчуття належності до них. І «ця ідентичність важлива для держави, можливо, й більше, ніж кордони, які охороняють, конституція, армія та інші державні інститути. Держави створюють люди, й існують вони тому, що кожне нове покоління поділяє загальне уявлення про державу і визнає його» [10, с. 240].

Е. Сміт визначає національну ідентичність як «складну конструкцію, що складається з багатьох взаємопов'язаних компонентів – етнічних, культурних, територіальних, економічних та політико-юридичних. Вони означають зв'язки солідарності між членами спільнот, об'єднаних спільною пам'яттю, міфами та традиціями, і ці зв'язки можуть або й не можуть втілюватись у формі національних держав, проте вони ні трохи не схожі на юридичні та бюрократичні узи держави» [9, с. 24].

Національна ідентичність у сучасному глобалізованому світі інтегрує окремі ідентичності в єдину макрополітичну, яка визначає «транскордонну солідарність» [8] окремих членів та їх приналежність до єдиної спільноти. Виконуючи свою основну функцію, вона «стає могутнім засобом самовизначення й самоорієнтації індивіда у світі крізь призму колективної особистості та своєї самобутньої культури» [9, с. 26], тобто формування свого

індивідуального «Я», свого образу. Національна ідентифікація особистості – це «процес ототожнення, уподібнення особистістю себе з нацією. Зміст цього процесу – суб'єктивне відчуття належності до національної спільноти на основі стійкого емоційного зв'язку, що виникає як результат формування відносно стійкої системи усвідомлених уявлень і оцінок реальних диференційних та інтеграційних ознак життєдіяльності нації, а також прийняття групових норм та цінностей» [12]. У результаті процесу національного самовизначення та становлення національної ідентичності формується «Я-образ» особистості як члена національної спільноти, «Я-образ» спільноти як єдиного колективного суб'єкта, що об'єднує всю сукупність «Я-ідентичностей», та, в кінцевому результаті, «Я-образу» держави як учасника глобальних комунікаційних процесів та взаємодій на міждержавному та загальноцивілізаційному рівнях. Л. Колаковський зазначає, що «питання ідентичності людських колективів <...> аналогічне до проблеми особистої ідентичності» [7, с. 101]. Основними складниками особистісної ідентичності Л. Колаковський називає: субстанцію (душу) як нематеріальну сторону особи; пам'ять, що зберігає «усвідомлену історію»; передбачення – як спрямованість у майбутнє (надії); тіло, що є матеріальним втіленням особи, і останній елемент – усвідомлення початку, який можна локалізувати в часі. Ці складники характеризують особу як «явище екзистенційне» (Колаковський Л.), але особливістю кожної особи є те, що вона обов'язково, як «явище культурне», належить до колективу (спільноти), частиною якого завжди є. А людські колективи також обов'язково мають власну ідентичність, якій ще більшою мірою властивий ступеневий характер. Отже, колективна ідентичність складається з таких чинників: *національного духу*, що втілюється у своєрідних формах культурного життя і колективній поведінці; *передбачення* – зорієнтованість у майбутнє, утвердження свого буття в категоріях завтрашніх інтересів; тіла, тобто території, особливого рельєфу і фізичних артефактів, які перетворюють природне середовище та останній елемент національної самосвідомості – локалізований у часі початок, міфи про витоки нації, предків, які є символами єдності та автентичності нації [7, с. 101]; *історичної пам'яті*, яка зберігає підтвердження витоків існування теперішньої екзистенції в минулому. Саме історична пам'ять як визначальна риса національної ідентичності, компонент етнічної свідомості, етнічної культури міститься в історичному минулому попередніх поколінь, на основі якого сучасники діють та вдосконалюють надбання нації. Одночасно історична пам'ять спрямована в перспективу, в ній поєднується минуле з теперішнім та майбутнім. Історична пам'ять – не дзеркальне відображення пережитого, а його осмислення

та інтерпретація поколіннями на підставі досвіду. Історична пам'ять, зафіксована у формах знань, творах мистецтва, культурних стереотипах, символах, міфах – це «унікальна сукупність уявлень національної спільноти про своє минуле» [3, с. 75]. Водночас історична пам'ять може бути чинником, який консолідує й одночасно дезінтегрує суспільство. Якщо в суспільстві переважають схожі погляди на історичне минуле, то історична пам'ять об'єднує суспільство попри статусні та суспільно-рольові відмінності окремих представників та груп. У такому випадку історична пам'ять стає основою для пояснення процесів у суспільстві, елементом національної ідентичності та одним з інструментів формування ефективного міжнародного образу держави. Якщо оцінкові характеристики спільної історії суттєво відрізняються або взагалі діаметрально протилежні, то історична пам'ять породжує у громадян несумісні погляди на перспективи держави і нації в майбутньому.

Історичну пам'ять розглядають на трьох рівнях: *загальнонаціональному, рівні локальних етнічних груп (діаспора) та особистісному* рівні. Їм відповідає колективна пам'ять, групова та індивідуальна пам'ять. Цей поділ, на нашу думку, – умовний, адже особистість включає у свою картину світу і своє сприйняття та бачення, і свідомість ідеї та цінності, які характерні для локальної групи і нації загалом.

Суспільства здатні конструювати минуле на основі вибірковості історичної пам'яті або для задоволення потреб та інтересів, які виникають під впливом конкретної соціально-політичної дійсності, або для обґрунтування образу майбутнього, інтерпретуючи, відповідно, історичне минуле. Щоб пояснити минуле (історичні події, факти, діяльність видатних постатей в історії народу), створюють сучасні міфи, які покликані згуртувати націю, сформувати базу для формування національної ідентичності, «створити» ознаки (образ) народу, які б дали змогу ідентифікувати його серед «інших».

Отже, ідентичність і, відповідно, образ (Я-образ) держави завжди пов'язаний з уявленнями про себе, тобто з основними характеристиками національної самосвідомості, національним характером, ментальністю, знаковими подіями історії тощо і ставленням оточення, тобто «Інших», «Чужих», які як учасники міжнародних взаємодій впливають на процеси самоусвідомлення і на індивідуальному, і на колективному рівнях, і, відповідно, на образ цієї спільноти.

Ідентичність первинно конструюється всередині держави, а отже, теорія ідентичності має враховувати внутрішньополітичний компонент. Проте важливий вплив на процеси міждержавних комунікацій на ідентичність (образи) держав на сучасному етапі має світова міжнародна система і міжнародне середовище загалом. Характер взаємодії між державами в межах міжнародної системи

визначається, з одного боку, їхніми уявленнями про себе і про інших. Тому головне завдання міжнародної політики – процес формування державами своєї ідентичності в співвідношенні зі «значимими Іншими», які є носіями контридентичностей» [16, с. 245]. Отже, ідентичність держави також визначається і міжнародною системою, нормами і правилами, що прийняті міжнародним співтовариством.

На нашу думку, ідентичність – основа формування та конструювання міжнародного образу держави, яку задає не лише діяльність урядових структур, а й сукупність суспільних практик. Науковці називають ідентичність «ключовим елементом суб'єктивної реальності», яка, викристалізувавшись, видозмінюється або навіть «переформовується соціальними відносинами» [1, с. 278], що дає змогу вирізняти та впізнавати держави серед інших. Як стверджує М. Кастельс, «в історичний період, що характеризується деструктуризацією організацій, делегітимацією інститутів, згащенням великих суспільних рухів та ефемерністю культурних виявів, ідентичність – основне, а іноді й єдине джерело смислів» для пояснення необхідності подальшого існування суспільства [5, с. 27].

У державах, що постали після розвалу Радянського Союзу, виникла історично зумовлена потреба приділити подвійну увагу міжнародному образу, адже вимагалось не лише конструювання візії нового члена світової спільноти через імідажеві технології та брендинг країни, а й експлікувати колишній образ, який транслиував минулий комуністичний режим. Тому для України, як і для інших колишніх республік СРСР, актуалізувалося питання подолання «пострадянської ідентичності», стереотипованих у свідомості іноземного середовища концептів «радянської людини», «радянського суспільства» тощо. Саме подолання «аморфної» [13] ідентичності для цих нових суб'єктів міжнародних взаємодій становить питання державної ваги, питання виживання «розколотих країн», що розділені «лініями розломів» між великими групами населення, що ідентифікують себе з різними цивілізаціями [11]. На конструювання образу держави в Україні, побудову суспільного ідеалу значною мірою впливають «цивілізаційні зразки», уособлені Європою та Росією і цінностями, політичною культурою, що властиві їм [17]. Відповідно, відбувається підміна реальних образів «штучно сконструйованими», органічно невластивими та чужорідними, запозиченими з чужих держав та екстрапольовани на Україну часто без урахування ментальних етнічних констант суспільної свідомості, національних символів та міфів [14]. Науковці наголошують, що українське суспільство переживає гостру кризу самоідентифікації, яка призводить до фрагментованості (сегментованості) суспільства, що зумовлює існування проблеми соціального вибору

та ідентифікації як визначення місця суспільства в координатах історичного та соціального простору, та загалом проблему пошуку ідентичності держави для позначення свого місця у світовому співтоваристві. Основні ознаки втрати ідентичності на загальнодержавному рівні в Україні – це «розщепленість суспільної свідомості і втрата консенсусу з приводу базових цінностей, розірваність єдиного духовного простору і розпорошеність титульного етносу [6]. Це призводить до невизначеності і внутрішньої політики, і курсу держави на перспективу.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, можемо зазначити, що сучасна суспільно-політична практика виявляє тенденцію до переходу на новий «віртуальний» рівень з розвитком сучасних технічних пристроїв та глобальної мережі Інтернет, що ще більшою мірою актуалізує проблему творення, трансформації та захисту міжнародного образу держави загалом і національної ідентичності суспільств. Виникає ситуація, де аксіомою стає не взаємодія реальних політичних акторів (держав), особливо на глобальному рівні, а «війна образів» – «імагомахія» (Ю. Романенко), де змагаються (воюють) їхні віртуальні штучно сконструйовані прототипи, що наділяються заздалегідь запланованими характеристиками та ознаками. Формування як трансформація національної ідентичності й, відповідно, образу держави відбувається не лише в процесі усвідомлення особливості, індивідуальності, відмінності «окремішності» спільноти, але й значною мірою в процесі розрізнення між «Своїм» та «Чужим» («Іншим»). Поняття «єдиної ідентичності», спільної для декількох держав, впливає на формування «єдиної свідомості» (Е. Дюркгейм), яка стає захисним механізмом у конфліктних ситуаціях у світовому співтоваристві та, додаючи державі не лише силового, а й морального авторитету, певним чином забезпечує від основних загроз. Усвідомлення «Себе» – це завжди відмежування від «Чужого» [4, с. 449]. Чинники, які відображають вплив чужості (інакшості) на процес конструювання власного образу, пов'язані зі сприйняттям спільноти, її колективного «Я» мають аксіологічний аспект, тобто містять ціннісні судження, сформовані в процесі попереднього періоду взаємодій, стереотипність яких може вже не відповідати реаліям.

Практична неможливість захисту інформаційно-комунікативного середовища від інформаційних атак проєктивних держав ставить під загрозу реальну державу, яка втрачає статусно-репутаційний капітал у міжнародних відносинах. Неконсолідовані (розірвані ментально) суспільства з несформованою національною ідентичністю, недостатнім рівнем політичної свідомості та політичної культури, без єдиного інтегрального «образу майбутнього (національної ідеї)» стають

об'єктом для маніпуляцій деструктивного суспільно-політичного характеру.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бергер П. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания. Москва : Медиум, 1995. 323 с.
2. Гидденс Э. Ускользающий мир: как глобализация меняет нашу жизнь. Москва : Весь Мир, 2004. 120 с.
3. Зерній Ю.О. Історична пам'ять як об'єкт державної політики. *Стратегічні пріоритети*. 2007. Вип. 1 (2). С. 71–76.
4. Історія європейської ментальності / ред. П. Дінцельбахера. Львів : Літопис, 2004. 720 с.
5. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура. Москва : ГУ ВШ, 2000. 608 с.
6. Климанська Л.Д. Символічне конструювання політичної ідентичності. *Розвиток демократії в Україні* : Матеріали міжнародної наукової конференції (Київ, 29 вересня – 1 жовтня 2000 р.). Київ : Центр Освітніх Ініціатив. С. 365–390.
7. Колаковський Л. Мої правильні погляди на все. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська акад.», 2005. 280 с.
8. Малинова О.Ю. Конструирование макрополитической идиентичности в постсоветской России. *Политическая экспертиза: ПОЛИТЭКС*. 2010. № 1. С. 5–28.
9. Сміт Е. Національна ідентичність. Київ : Основи, 1994. 223 с.
10. Тишков В. Отрицание России. *Отечественные записки*. 2005. Вип. 1. С. 240–252.
11. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. Москва : ООО «Издательство АСТ», 2003. 603.
12. Шевченко О.В. Національна ідентифікація у становленні Я-образу особистості : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 2005. 21 с.
13. Kuzio T. National Identities and Virtual Foreign Policies among the Eastern Slavs. *Nationalities Papers*. 2003. № 31. P. 431–452. URL: <https://doi.org/10.1080/0090599032000152906>
14. Smith G. Post-Colonialism and Borderland Identities, Nation-Building in the Post-Soviet Borderlands. *The Politics of National Identity*. Cambridge : Cambridge University Press, 1998. P. 1–20
15. Wendt A. Collective Identity Formation and the International State. *American Political Science Review*. 1994. Vol. 88. № 2.
16. Wendt A. *Social Theory of International Relations*. Cambridge : Cambridge University Press, 2000. 429 p.
17. Wolczuk K. History, Europe and the «National Idea» : The «Official» Narrative of National Identity in Ukraine. *Nationalities Papers*. 2000. 28 (4). P. 671–694. doi:10.1080/00905990020009674.

REFERENCES:

1. Berher, P. (1995). *Sotsyalnoe konstruyrovanye realnosti. Traktat po sotsyolohyy znanyia*. [Social construction of reality. A treatise on the sociology of knowledge]. Moskva: Medyum [in Russian].
2. Hiddens, E. (2004). *Uskolzaiushchyi myr: kak hlobalyzatsyia meniaet nashu zhyzn* [The elusive world: how globalization is changing our lives]. Moskva : Ves Mir [in Russian]

3. Zernii, Yu., O. (2007). Istorychna pamiat yak ob'iekt derzhavnoi polityky [Historical memory as an object of state policy]. Stratehichni prioritytety [Strategic priorities]. No. 1 (2). Pp. 71–76. [in Ukrainian].
4. Dintselbakher, P. (Ed). (2004). Istoriia yevropeiskoi mentalnosti [History of the European mentality]. Lviv: Litopys [in Ukrainian].
5. Kastels, M. (2000). Ynformatsionnaia epokha: ekonomyka, obshchestvo y kultura [Information age: economy, society and culture]. Moskva : HU VSh [in Russian].
6. Klymanska, L.D. (2000). Symvolichne konstruiuvannia politychnoi identychnosti [Symbolic constructions of political identity]. Rozvytok demokratii v Ukraini. Materialy mizhnarodnoi naukovoï konferentsii. Kyiv : Tsentr Osvitnikh Initsiatyv. Pp. 365–390 [in Ukrainian].
7. Kolakovskiy, L. (2005). Moi pravylni pohliady na vse [My correct views on everything]. Kyiv : Vyd. dim «Kyivo-Mohylianska akad.» [in Ukrainian].
8. Malinova, O.Iu. (2010). Konstruirovaniie makropoliticheskoi identychnosti v postsovetskoï Rosii [Construction of macropolitical identity in post-Soviet Russia]. Polytycheskaia ekspertyza [Political expertise] No. 1, pp. 5–28 [in Russian].
9. Smit, E. (1994). Natsionalna identychnist [National identity]. Kyiv : Osnovy [in Ukrainian].
10. Tyshkov, V. (2005). Otritsaniie Rosii [Denial of Russia]. Otiechiestviennyye zapiski [Domestic notes]. No. 1. Pp. 240–252 [in Russian].
11. Khantinhon, S. (2003). Stolknovenye tsyvylyzatsyi [Clash of civilizations]. Moskva : OOO «Izdatelstvo AST» [in Russian].
12. Shevchenko, O.V. (2005). Natsionalna identyfikatsiia u stanovlenni Ya-obrazu osobystosti [National identification in the formation of the self-image of the individual]. Kyiv [in Ukrainian].
13. Kuzio, T. (2003). National Identities and Virtual Foreign Policies among the Eastern Slavs. Nationalities Papers. № 31. Pp. 431–452. <https://doi.org/10.1080/0090599032000152906> [in English].
14. Smith, G. (1998). Post-Colonialism and Borderland Identities, Nation-Building in the Post-Soviet Borderlands. The Politics of National Identity. Cambridge : Cambridge University Press. [in English].
15. Wendt, A. (1994). Collective Identity Formation and the International State. American Political Science Review. Vol. 88, No 2 [in English].
16. Wendt, A. (2000). Social Theory of International Relations. Cambridge : Cambridge University Press [in English].
17. Wolczuk, K. (2000). History, Europe and the «National Idea» : The «Official» Narrative of National Identity in Ukraine. Nationalities Papers. 28(4), 2000. Pp. 671–694. doi:10.1080/00905990020009674 [in English].

National identity as a factor in shaping the international image of the state

Shchurko Olena Mykhailivna

PhD in Political Science,
Associate Professor,
Associate Professor at the
Department of Humanities,
Hetman Petro Sahaidachny
National Army Academy
Heroiv Maidanu str., 32, Lviv, Ukraine

Holyk Mykola Mykhailovych

PhD in History, Associate Professor,
Associate Professor at the
Department of Humanities,
Hetman Petro Sahaidachny
National Army Academy
Heroiv Maidanu str., 32, Lviv, Ukraine

The relevance of the study of national identity as a major factor in the international image of the state is due to modern socio-political realities. Democratic political regimes are in a state of permanent crisis, caused by growing citizens' distrust in the activities of political institutions and government. Therefore, achieving domestic political consensus, through the construction of image elements, crystallization of the national idea, design basic identification patterns based on national identity and an effective system of political communication are an urgent need for time to achieve consolidation within society. National spirit, foresight (national idea) and historical memory form the basis for the formation of a collective (national) identity, which serves as an environment for uniting individual, local or regional identities into one as a driver of social transformation and progress. Divided societies, without a single historically formed identification base, experience discomfort with mental perception and explanation of the past and also experience problems with determining the strategic direction of future development. In the international environment, there is an increase in elements of tension in the processes of ensuring the national interests of states and the escalation of conflict situations in the world political space. Solving the problem requires the use of diplomacy and awareness of the need for a reserve of state support through the construction of a system of crisis reputational strategies through image technology and public branding. A positive international image can mark the state on the political map as a reliable potential partner, increase its authority or support in the world environment.

The aim of the article was to prove that national identity is the source of meaning for citizens, based on which they identify with the state and the international image of the state, which it translates into the international environment, determines its subjectivity in foreign policy. It is emphasized that in the conditions of virtualization of the world political space, the latest information and communication technologies and virulence of information used by states in competitive processes as well as the lack of effective image strategies to promote a positive image of the state poses a threat to national security.

Key words: national identity, historical memory, collective identity, consolidation, international image of the state.